

İlköğretim Öğrencilerinin Seviye Belirleme Sınav Başarılarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi¹

Aytekın GÜNDÜVER
MEB, Van İl Eğitim Denetmeni

Yrd. Doç. Dr. İbrahim GÖKDAŞ
ADÜ, Eğitim Fakültesi BÖTE Bölümü
igokdas@gmail.com

Özet

Orta öğretime geçiş için sıralama yapmayı hedefleyen Seviye Belirleme Sınavı (SBS) sonuçlarına göre Van ili 2009 yılı başarı sıralamasında Türkiye sıralamasının gerisindedir. Gürpınar ilçesi ise Van ili ilçeler sıralamasında SBS başarısı düşük bir ilçedir. Bu nedenle Van İli Gürpınar ilçesinde, ilköğretim ikinci kademe düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin SBS başarılarını etkileyen demografik değişkenlerin belirlenmesi hedeflenmiştir.

Araştırmanın çalışma grubu 2009–2010 eğitim-öğretim yılında, Van ilinin Gürpınar ilçesindeki 8 yıllık ilköğretim uygulamasına giren normal, taşınmalı ve yatılı ilköğretim okullarında öğrenim gören ve SBS'ye katılmış olan öğrenciler oluşturmaktadır. Üç ilköğretim uygulaması kapsamında 7. ve 8. sınıf düzeyinde öğrenim gören ve SBS'ye katılan toplam 393 öğrencinin tamamı araştırma kapsamına alınmıştır. Verilerin çözümlenmesinde non-parametrik testlerden Kruskal-Wallis H Testi ve Mann-Whitney U Testinden yararlanılmıştır. Dağılımların belirlenmesinde ise frekans (f) ve Yüzde (%) kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda normal öğretim uygulamasına katılan öğrencilerin taşınmalı ve yatılı öğrenim gören öğrencilere göre daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin ders dışı öğrenimlerini desteklemek amacıyla almış oldukları destek biçimleri de başarıda etkili olduğu belirlenmiştir. Okunan kitap sayısına bağlı olarak başarı puanında artış olduğu görülmüştür. Ailenin verdiği ceza türü arasında “Azarlama” akademik başarı üzerinde etkili olan bir diğer değişkendir. Okul öncesi eğitim alanların öğrencilerin akademik başarılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan, anne eğitim düzeyi, kardeş sayısı ve okulda düzenlenen sosyal etkinlikler katılım düzeyi bağımsız değişkenlerinin akademik başarıda bir değişim oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akademik başarı, Seviye Belirleme Sınavı (SBS), Başarıyı etkileyen değişkenler

Exploring 8th Grade Placement Test Achievement of Elementary School Children According to Certain Variables

Abstract

According to the scores of 8th Grade Placement Test (known as SBS in Turkey), which aims at the arrangement of students in secondary education, Van province fell behind the average achievement in ranking all around Turkey in 2009. Gürpınar district of Van province has a low ranking in SBS achievement. Therefore, the purpose of the study is to explore demographic variables that influence SBS achievement of elementary education second level students in Gürpınar, Van.

The study group consisted of regular, mobile and boarding elementary education students included in the 8-year elementary education with SBS scores in Gürpınar, Van in the 2009–2010 academic year. All of the 393 7th and 8th graders in total with SBS scores within the framework of the three type elementary education were included in the study. For data analysis, Kruskal-Wallis H Test and Mann-Whitney U Test, two non-parametric tests, were employed. Frequency (f) and percentage (%) were used for determining distributions.

As a result of the study, it was concluded that the students in regular education had higher achievement levels when compared to those who were in mobile and boarding education. It was also seen that different types of support to supplement out-of-class learning had an influence on achievement. Success rate increased based on the number of the books studied. “Scolding”, as a punishment by parents, was another influential factor on academic achievement. It was observed that those with preschool education had higher academic achievement levels. On the other hand, it was concluded that the following independent variables did not cause a difference in academic achievement: educational background of mothers, the number of siblings and participation in social activities held by schools.

Key Words: Academic achievement, 8th Grade Placement Test (SBS), variables with an influence on achievement

¹ İkinci yazar danışmanlığında yürütülen “İlköğretim öğrencilerinin SBS başarılarının bazı değişkenlere göre incelenmesi” başlıklı Yüksek Lisans tezinden özetlenmiştir.

GİRİŞ

Problem

Her toplum, sınırlı ekonomik kaynaklarını kullanarak gerçekleştirdiği eğitim yatırımlarının amacına ulaşip ulaşmadığını araştırmak ve ortaya çıkan sorunlara çözüm bulmak ihtiyacındadır.

Öğrenme öğretme sürecinde, öğrencilere programlarda belirlenen istendik davranış değişikliklerinin tamamının kazandırılma hedeflenmektedir. Söz istendik davranışlar kapsamında yer alan bilgi, beceri ve tutumların ne düzeyde kazandırıldığı ise ölçme ve değerlendirme işlemlerini kapsar (Koç, 1978). İster sürece dayalı, ister ölçüte dayalı ölçme ve değerlendirme işlemi olsun her ikisinde de temel amaç öğrenenlerin eğitim sürecinden edimlerini ortaya koymaktır. Daha çok akademik başarının ölçüldüğü bu süreç, eğitim sürecinin etkililiğini belli sınırlar içerisinde betimleme açısından önemlidir.

Eğitimin ilk basamağı sayılan 8 yıl süreli ilköğretim kademesinin ilk beş yılında okuma-yazma, matematiksel işlemler gibi bilgi ve becerilerin kazandırılması öncelikli olarak yer almaktadır. İkinci kademe sayılan üç yıllık sürede ise ilk beş yılda kazandırılmaya çalışılan davranışların pekiştirilmesi ağırlık kazanmaktadır. Öğrencilerin ilköğretim sürecinde kazandırılmaya çalışılan davranışların ne kadarını kazanmış olduklarının belirlenmesi amacıyla Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından merkezi olarak Seviye Belirleme Sınavı (SBS) yapılmaktadır. Bu sınavda ulaşılan akademik başarı ortaöğretime geçişte temel ölçüt kabul edildiğinden çocuğun geleceğine yön vermesi açısından önemli olabilmektedir.

Başarı kavramına ilişkin alanyazında birçok tanım olmasına karşın Açıkalin (2002), başarıyı “öngörülen hedefe belirlenen sürede ve istenilen kalitede ürün ile ulaşma” şeklinde tanımlamaktadır. Ulaşılan düzey ise öğretmenlerin gözlemlerine ve süreçte yaptıkları çeşitli testlere dayalı olarak verilen belirli aralıktaki puanlarla tanımlanmaktadır. Ancak, alanyazın incelendiğinde akademik başarıyı etkileyen birçok değişkenden söz edildiği görülmektedir. Bunlardan bazıları, öğrencinin zihinsel kapasitesi, duyuşsal özellikleri, bilişsel ve öğrenme stilleri (Çakan, 2002; Koç ve ark., 2001) gibi bireysel farklılıklarını vurgularken, Bloom (1979) ve Jersild, (1983) öğretim hizmetinin niteliği, öğrencinin sosyo-ekonomik durumu, öğretmen niteliği, sınıf ya da okul koşullarına vurgu yapmıştır (akt; Altun ve Çakan, 2008). Yörükoğlu (2002) ise başarıda en önemli değişkeni amaçların iyi belirlenmesi, yöntemin iyi seçilmesi, sosyal beceriklilik, kendine güven olarak belirtirken, Baltaş (1997), düzenli bir aile hayatının önemine vurgu yapmıştır. Yapılan araştırmalarda, eğitim açısından destekleyici aile (Çelenk, 2003), öğretmenin öğrencilerden akademik başarı beklentisi (Özdemir, Yalın ve Sezgin, 2004), öğretimsel liderliğin okul iklimini ve öğrenci başarısını etkilediğini (Şişman, 2004) ortaya koymaktadır. . Eğitim sürecinde öğrencinin başarılı olmasını etkileyen birçok etken bulunması, süreci karmaşık hale getirdiği (Tural, 2002) belirtilmekle beraber akademik başarıyı etkileyen değişkenler genel bir sınıflandırmayla bireysel, çevresel ve örgütsel olarak gruplandırılabilir (Memduhoğlu ve Tanhan, 2009).

Öğretmenlerin öğrencinin başarısı üzerindeki etkisi öğretim sürecinde kullandığı yöntem ve teknikler, ortam ve strateji seçimi ile belirginleşmektedir. Bu değişkenlerin özellikle sayısal dersler üzerinde yapılan çalışmalarda öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etkileri olduğu görülmüştür (Altınışık, 2001; Bozdoğan ve Taşdemir, 2008; Demirtaş, Aydede ve Matyar, 2009; Kasap, 1996; Kayhan, 2009; Talu, 1997; Ünal, 2005; Yıldırım, 2006; Yazıcılar ve Güven, 2009). Benzer sonuçlar sözel derslerle ilgili yapılan araştırmalarda da elde edilmiştir (Deveci, 2005; Sezer ve Tokcan, 2003).

Başarıda önemli olduğu düşünülen bir değişken de cinsiyettir. Öğrencilerin akademik başarısı üzerindeki cinsiyet değişkeninin etkisi ile ilgili yapılan çalışmalarda (Dursun ve Dede, 2004; Frischenschlager ve diğerleri 2005; Telli, Brok ve Çakıroğlu, 2008; Wilson, 2002;) farklı sonuçlara ulaşılmıştır

Türkiye’de merkezi olarak gerçekleştirilen SBS ilköğretim öğrencilerinin akademik başarılarını ortaya koyma yanında Türkiye’de illerin başarılarının ortaya konulması açısından da önemli olduğu söylenebilir. Bu sınav kapsamında akademik başarı sıralamasında Van ili 2009 yılı SBS sonuçlarına göre Türkiye’deki 81 il arasında 73. sıradadır. Van il merkezi ile ilçeleri toplam 12 bölgeden oluşmaktadır. Gürpınar ilçesi Van ili ilçeler sıralamasında SBS başarısında 11. sıradadır. Ayrıca, Gürpınar ilçesi ilköğretim öğrencileri, Van ili SBS’de başarılı öğrenciler sıralamasında ilk 100’de 6, 7, ve 8. sınıflarında okuyan öğrencilerin hiç birinin yer almadığı görülmektedir. Gürpınar ilçesi ilköğretim okulu sekizinci sınıf öğrencilerinin SBS başarı ortalaması 261.471, yedinci sınıflar 230.556, altıncı sınıflar 236.320 puandır. Gürpınar ilçesinin ara sınıflarında (2-8 sınıflar) okuma yazma bilmeyen öğrenci sayısı toplam olarak 402’dir. Okuma yazma bilmeyenler ikinci sınıftan başlayarak şu şekilde sıralanmaktadır: 105, 85, 32, 53, 89, 22, 16 (Van Valiliği, 2009).

Bu bağlamda, ilköğretim ikinci kademe düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin SBS başarılarını etkileyen değişkenlerin belirlenmesi, öğrenci başarısını etkileyen değişkenlerin ortaya konulması ve daha iyi anlaşılması bakımından gerekli olmaktadır. Yukarıda genel hatlarıyla vurgulandığı üzere ilköğretim öğrencilerinin SBS başarısını etkileyen birçok değişken olduğu açıktır. Örneğe özel nitelikteki bu çalışma ile yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin akademik başarıları üzerinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın problemini İlköğretim Okulu öğrencilerinin SBS kapsamındaki akademik başarılarında etkili olan değişkenlerin neler olduğu sorusu oluşturmaktadır.

Amaç

Araştırmanın genel amacı Van ili Gürpınar ilçesinde var olan ilköğretim okullarında (normal, yatılı, taşınmalı) öğrencilerin SBS başarılarını etkileyen değişkenlerin ortaya konulmasıdır. Bu genel amaca ulaşabilmek için araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Öğrencilerin genel dağılım özellikleri nasıldır?
2. İlköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin SBS başarıları ne düzeydedir?
3. Öğrencilerin SBS başarıları ile
 - a. Öğrenim görülen sınıf,
 - b. Anne-Baba eğitim düzeyi,
 - c. Okul türü (taşınmalı, yatılı, normal)
 - d. Ek ders alma durumu (dershane, kurs vb.),
 - e. Okunan kitap sayısı,
 - f. Kardeş sayısı,
 - g. Devam edilmek istenen lise türü,
 - h. Cinsiyet

değişkenleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada katılımcıların genel dağılım özellikleri ve akademik başarıyı etkileyen etmenleri belirleme temel amacı güdüldüğünden genel tarama modeli kapsamında literatür tarama ve anket tekniği kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2009–2010 eğitim-öğretim yılında, Van ilinin Gürpınar ilçesinde bulunan ilköğretim okullarındaki 7. ve 8. Sınıf öğrencileri arasından SBS’ye katılan toplam 393 öğrencinin tamamı oluşturmaktadır. Bu nedenle örneklem belirlenmemiştir. Tablo 1’de Gürpınar

ilçesinde bulunan ilköğretim okulları ve bu okulların SBS'ye giren 7. ve 8. sınıf öğrenci dağılımı verilmiştir.

Tablo 1. SBS'ye giren 7. ve 8. Sınıf öğrencilerin okullara göre dağılımı

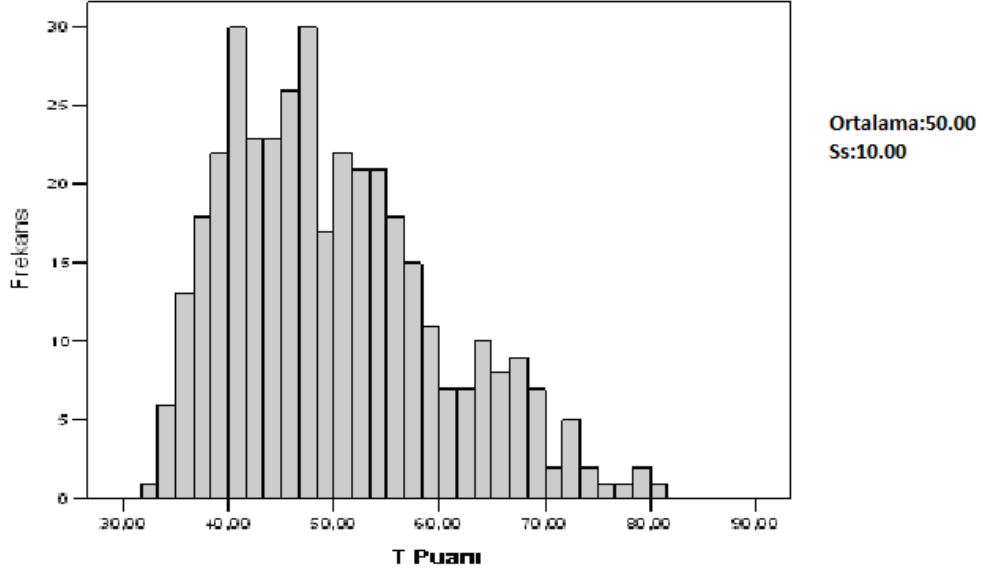
	N	%
Atatürk İ.O.	72	18,3
Bozyiğit İ.O.	49	12,5
Elaçmaz İ.O.	22	5,6
Güzelsu İ.O.	20	5,1
Güzelsu YİBO	76	19,3
Işıkpınar İ.O.	24	6,1
Kız YİBO	23	5,9
Mehmet Akif İ.O.	44	11,2
Tutmaç İ.O.	16	4,1
Yavuz Selim İ.O.	9	2,3
YİBO	38	9,7
Toplam	393	100,0

Verilerin Toplanması ve Çözülmesi

Araştırmanın bağımsız değişkenlerine ilişkin veri toplamak amacıyla anket oluşturulmuştur. Anket, araştırmanın amaçlarına uygunluğu, kapsam geçerliği ve görünüş geçerliği için uzman görüşüne sunulmuş ve öneriler doğrultusunda biçimlendirilmiştir. Son şekli verilen Anket formu araştırmacı tarafından doğrudan çalışma grubuna uygulanmıştır. Öğrencilerin 2009-2010 öğretim yılı SBS puanları ise Van Milli Eğitim Müdürlüğü'nden elde edilmiştir.

Öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin belirlenmesinde SBS'den alınan puanlar esas alınmıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin SBS puanları en yüksek 487,51 ve en düşük 100,00 aralığında değişim göstermektedir. Ancak puan ortalama değeri etkileyecek biçimde ve diğer puanlardan farkı yüksek olan bir öğrenciye ait puan (487,51) ile alt sınırdaki yer alan 10 öğrenciye ait 100 puan araştırma kapsamına alınmamıştır. 100 puan SBS sınavında taban puan olup hiçbir sorunun cevaplandırılmaması durumunda elde edilen puandır. Ayrıca, toplanan anket formlarından eksik ve hatalı doldurma nedeniyle toplam 3 anket araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Dolayısıyla araştırma kapsamına toplam 379 öğrenciye ait veri alınmıştır. Bu öğrencilere ait SBS puanları en düşük 138,71 olup en yüksek puan ise 457,91 aralığında değişim göstermektedir.

Öğrencilerin SBS puanlarının daha iyi anlaşılmasını sağlamak için tüm puanlar T standart puanına dönüştürülmüştür. Bu dönüşüm sonrasında araştırmanın çalışma grubuna ait en düşük puan 32,92 olup en yüksek puan ise 80,07 olarak belirlenmiştir. Şekil 1'de T puan dağılımı gösterilmiştir.

Şekil 1. Öğrencilerin SBS puanlarının dağılımı

Ulaşılan verilerin çözümlenmesi sürecinde öncelikle uygulanabilecek istatistiksel tekniklerin temel varsayımlarından olan verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine One -Sample Kolmogorov-Smirnov testi ile bakılmıştır. Öğrencilerin SBS akademik başarı puanlarının normal dağılım göstermemesi nedeniyle ($p < 0,05$) istatistiksel çözümlenmeler ilişkisiz t testinin non-parametrik olan Mann-Whitney U testi ve F testinin non-parametrik olan Kruskal-Wallis H testi uygulanarak yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi için 0,05 değeri ölçüt kabul edilmiştir. Çalışma grubunun genel dağılım özelliklerine ise frekans (f) ve yüzde (%) ile bakılmıştır. İstatistiksel çözümlenmelerde SPSS for Windows 13.0 paket programından yararlanılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde araştırmanın alt amaçlarına ilişkin ulaşılan veriler bulgulara dönüştürülerek tablolaştırılmış ve yorumlarına yer verilmiştir.

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan öğrencilerin devam ettikleri sınıf, okul ve türü, cinsiyet, yaş, anne, baba, kardeş eğitim düzeyi, kardeş sayısı, okullarda yapılan etkinliklere katılma durumu, devam edilmek istenen lise türü, SBS'ye hazırlanma şekli, okunan kitap sayısı, anaokuluna gidip gitmediği, ailenin öğrenciye uyguladığı cezaya ilişkin dağılımlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin genel dağılım özellikleri			
Değişkenler		f	%
Okul Türü	Normal	73	19,3
	Taşınmalı	171	45,1
	Yatılı	135	35,6
Cinsiyet	Erkek	227	59,9
	Kız	152	40,1
Sınıf	7. Sınıf	170	44,9
	8. Sınıf	209	55,1
Yaş	13 ve altı	126	33,2
	14	140	36,9
	15 ve üstü	96	25,3
	Kayıp değer	17	4,5
	Okuryazar değil	226	59,6
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul	136	35,9
	Ortaokul ve üstü	17	4,5
	Okuryazar değil	45	11,9
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul	248	65,4
	Ortaokul/ilköğretim	44	11,6
	Lise	42	11,1
	En büyük ben	90	23,7
Kardeşlerin Eğitim Düzeyi	Okumuyor	157	41,4
	Liseye devam	97	25,6
	Üniversite devam	35	9,2
Kardeş sayısı	1-3	43	11,3
	4-6	172	45,4
	7-9	113	29,8
	10 ve üstü	51	13,5
Etkinliklere katılma durumu	Hiç katılmak istemem	31	8,2
	Katılmak istiyorum seçmiyorlar	78	20,6
	Bazen	194	51,2
	Her zaman	76	20,1
	Fen lisesi	85	22,4
Devam Etmek İstenilen okul türü	Anadolu Lisesi	78	20,6
	Anadolu Öğrt. Lisesi	57	15,0
	Mesleki Liseler	135	35,6
	Diğer	24	6,3
Öğrenim yılında Okunan kitap sayısı	10 ve altı	214	56,5
	11-20	115	30,3
	21 ve üstü	50	13,2
	Sınava hazırlanmıyorum	20	5,3
SBS Hazırlık Şekli	Kendi başıma	120	31,7
	Dershaneye gidiyorum	39	10,3
	Okul hafta sonu kursu	161	42,5
	Özel programlar	39	10,3
Anaokuluna gitme durumu	Evet	54	14,2
	Hayır	325	85,8
Ailenin verdiği ceza	Fiziksel ceza	26	6,9
	Azarlama	136	35,9
	Engelleme	127	33,5
	Diğer	60	15,8
	Kayıp değer	30	7,9
Toplam		379	100,0

Tablo 4 incelendiğinde normal, taşınmalı ve yatılı okul türlerine göre SBS sınavına giren öğrencilerin %19,3'ünün normal eğitim yapan, %45,1'inin taşınmalı eğitim merkezi ve %35,6'sının yatılı ilköğretim okulunda öğrenimini sürdürdüğü görülmektedir. Katılımcılardan %59,9'u erkek ve %40,1'i kız öğrenciden oluşmaktadır. Yine, katılımcılardan %55,1'i ilköğretim 8. sınıf öğrencisi,

%44,9'u 7. sınıf öğrencisidir. Yaş dağılımına bakıldığında ise katılımcıların çoğunluğunun (%36,9) 14 yaş grubu içerisinde olduğu belirlenmiştir.

Anne eğitim düzeyi açısından incelendiğinde okuryazar olmama oranının %59,6 gibi düşük değerde olması dikkat çekicidir. Baba eğitim durumunda lise ve üniversite mezunlarının oranı anne eğitim düzeyine göre daha yüksek olmakla birlikte burada da ilköğretim düzeyinde eğitim almış olanların oranının yüksek düzeyde (%65,2) olduğu görülmektedir. Katılımcıların %45,6'sının 4 ile 6 kardeş aralığında kardeş sahibi olduğu ve bu kardeşlerden büyük çoğunluğunun okumadıkları (%40,1) belirlenmiştir. Kardeşlerden üniversiteye devam edenlerin oranı ise yalnızca %8,7 olup düşük düzeydedir.

Katılımcıların orta öğretimdeki okul tercihleri daha çok meslek lisesinde (%27,4) yoğunlaşmaktadır. Yine, katılımcıların %52,8'i SBS'ye hazırlanırken okul dışında özel programlardan destek alırken, %31,4'ü kendi başına hazırlanmaktadır. Okulda yapılan etkinliklere "bazen" katılanların oranı %50,1 ile en yüksek oranda iken "katılmak istiyorum ancak seçmiyorlar" şeklindeki cevap veren öğrencilerin oranı %20,1 ile ikinci sırada yer almaktadır.

Öğrenim dönemi içerisinde okunan kitap sayısı açısından bakıldığında katılımcıların %51,7'sinin 10 ve altında kitap okudukları, ailenin herhangi bir olay karşısında verdiği cezanın ise %49,3 ile "engelleme" yönünde olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların demografik özellikleri dikkate alındığında buldukları çevrenin eğitim düzeyinin düşük olduğu ve genel olarak kalabalık aile yapısına sahip oldukları söylenebilir. Diğer taraftan katılımcılardan yarıya yakınının SBS'ye hazırlanmada çaba göstermemesi katılımcıların gelecek beklentilerinin düşük olduğunun bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Başarıyı Etkileyen Değişkenlere İlişkin Bulgular

Bu kısımda katılımcıların devam ettikleri okul türü, cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri sınıf düzeyi, anne ve baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, okuldaki etkinlikler katılım düzeyi, öğrenim görmek istedikleri okul türü, SBS'ye hazırlanma biçimleri, okunan kitap sayısı, alınan ceza türü ve okul öncesi eğitim alıp almadıklarına göre SBS başarılarının değişip değişmediğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 5. Okul türü değişkenine göre akademik başarı puan dağılımı ve Kruskal-Wallis H testi sonuçları

Okul Türü	N	\bar{X}	ss	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Normal	73	52,53	10,614	216,16	2	7,811	,020
Taşımali	171	48,43	9,072	174,69			
YİBO	135	50,62	10,511	195,25			
Toplam	379	50,00	10,011				

Tablo 5 genel olarak incelendiğinde katılımcıların SBS'den almış oldukları akademik başarı puanlarının normal ilköğretim okullarında $\bar{X}=52,53$, taşımali ilköğretim okullarında $\bar{X}=48,43$ ve yatılı ilköğretim bölge okullarında ise $\bar{X}=50,62$ olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal-Wallis H Testi sonucunda puanlar arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir [$\chi^2 = 7,811$; $p < 0,05$]. Okullar arası başarı farklarının hangi okullar arasında anlamlı olduğunu bulmak amacıyla yapılan Mann-Whitney U Testi sonucunda "normal ilköğretim" okulları ile "taşımali ilköğretim" okullarında öğrenim gören öğrencilerin SBS akademik başarı puanı ortalamaları arasında anlamlı farkın olduğu bulunmuştur. Fark, normal ilköğretim okulları lehine olup, taşımali ilköğretim okulları en başarısız grup olarak belirlenmiştir.

Öğrenim görülen okul türüne göre akademik başarısı en düşük olan okul türü taşımali ilköğretim okullarıdır. Araştırmanın çalışma evreninde yer alan taşımali ilköğretim okullarına gelen öğrencilerin tamamına yakını birleştirilmiş sınıflardan gelen öğrencilerden oluşmaktadır. Bu okullarda görev yapan öğretmenlerin büyük çoğunluğu ek ders ücretli, kalan kısmı da mesleğe yeni başlayan aday öğretmenlerden oluşmaktadır. Yatılı ilköğretim bölge okullarında ise öğrenciler çoğunlukla birleştirilmiş sınıflardan gelmektedirler. Ancak, yatılı ilköğretim bölge okullarındaki öğrencilerin 24 saat okulda kalmak durumunda oluşları ve zorunlu etüt saatlerinin olması gibi öğrencilerin ders çalışmaları için zaman yaratılmış olması başarıda bir değişim yaratmış olabilir. Normal eğitim veren ilköğretim okulları sadece ilçe merkezinde olması, bu okullarda çalışan öğretmenlerin de diğer okullardaki öğretmenlere göre daha kıdemli olmaları başarısı en yüksek okul türü arasına girme nedenleri olarak değerlendirilebilir.

Okul türünün akademik başarıya etkisi ile ilgili araştırmalar arasında Kefeli (2005) “İlköğretim Okullarının Değerlendirilmesi” konulu çalışmasında öğrencilerin akademik başarı durumlarının Normal İlköğretim öğrencilerinde en yüksek, YİBO’larda ise en düşük oranda olduğu sonucuna ulaşmıştır. Altun ve Çakan’ın (2008) “Öğrencilerin Sınav Başarılarına Etki Eden Faktörler: LGS/ÖSS Sınavlarındaki Başarılı İller Örneği” isimli araştırmalarında başarılı olan illerdeki ilköğretim okullarının %70’i normal öğretim yapmaktadır. Baştepe (2002), normal ve taşımali ilköğretim okullarında etkililiğin araştırıldığı çalışmasında normal okulların tüm boyutlarda taşımali okullardan daha etkili olduğunu bulmuştur. Bu bulgu Tablo 6’de verilen bulguları destekler niteliktedir.

Tablo 6. Cinsiyet değişkenine göre akademik başarı puan dağılımı ve akademik başarı puanları arasındaki farkı gösteren Mann-Whitney U Testi sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	Kareler Ortalaması	Kareler Toplamı	U	P
Erkek	227	48,86	10,07	175,34	39803,00	13925,00	,001
Kız	152	51,71	9,69	211,89	32207,00		
Total	379						

Yukarıda verilen Tablo 6 incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre SBS akademik başarı puanının erkekler için $\bar{X} = 48,86$ ve kızlar için $\bar{X} = 51,71$ olduğu görülmektedir. Belirlenen akademik başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığına ilişkin yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda SBS akademik başarı puanlarının gruplar arasında kızlar lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. [$U=13925,000$, $p<0,05$].

Çalışma evreni kapsamında yer alan öğrencilerin fizyolojik ve psikolojik gelişim düzeyi göz önüne alındığında; kız çocukları erkek çocuklar kadar hareketli değildirler. Bu duruma ek olarak bölgenin kültürel yapısı hareketliliği erkek çocuklarda onaylamasına rağmen kız çocuklarda onaylamaması, cinsiyet rollerinin fark edilmesi sonucunda kızların anneleriyle özdeşim kurmaları kız öğrencilerin boş zamanlarını evde, evdeki zamanının da önemli kısmını ders çalışmaya ayırmasının sonucu olabilir.

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin daha başarılı olduğu bulgusu Zengin (2008) tarafından yapılan ve Endüstri Meslek Liselerinde eğitim gören öğrencilerin öğrenme stilleri, sınav kaygısı ve akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada akademik başarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı olup bayanlar lehine olduğu, Arı’nın (2007) Ankara ilinde yaptığı araştırmanın sonucuyla ve Gündüver’in (2009) taşıma merkezi okullarda Türkçe dersi akademik başarısını etkileyen bazı değişkenlerin incelenmesi çalışması ile örtüşmektedir.

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin daha başarılı olduğu sonucu; Wilson’un (2002), cinsiyet farklılıklarını da içerecek şekilde bilişim teknolojileri alanında başarıyı arttıran

faktörlerin belirlenmesine ilişkin çalışmada ulaşılan faktörlerin hiçbirisinde cinsiyet değişkeninin anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir. Yine matematik başarılarını etkileyen faktörlere ilişkin bir araştırmada, öğrenci başarısının pek çok faktörden etkilendiği ve öğretmenlerin algılarına göre matematik başarısını etkileyen en önemsiz faktörün ise cinsiyet olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Dursun ve Dede, 2004). Ayrıca, Keskin ve Sezgin (2009), ergenlerin akademik başarı durumuna etki eden etmenlerin belirlenmesi çalışmasında cinsiyet ve akademik başarı arasında ilişkiyi saptayamadığı, Kılıç ve Karadeniz'in (2004) cinsiyet ve öğrenme stiline başarıya etkisini değerlendirdiği çalışmada ise cinsiyetin başarıya etkisinin olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Frischenschlager ve arkadaşları (2005), Vienna Tıp Okulunda başarılı ve iki defa üst üste başarısız olan öğrencileri karşılaştırdığı araştırmalarında; akademik başarı ile ilgili olan faktörlerin erkek cinsiyetine, Almanca'nın anadil olmasına ve ortaöğretimdeki iyi performansa bağlı olduğu bulgusu bu çalışmada yer alan akademik başarının cinsiyet değişkenine göre kızlar lehine anlamlı farklılık göstermesi bulgusuyla örtüşmektedir.

Tablo 7. Yaş değişkenine göre akademik başarı dağılımı ve Kruskal-Wallis H testi sonuçları

Yaş	N	\bar{x}	ss	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
13-alt	126	48,95	10,31	175,92	2	7,188	,027
14	150	49,49	9,56	185,49			
15-üst	103	52,02	10,08	213,78			
Toplam	379	50,00	10,01				

Tablo 7 genel olarak incelendiğinde katılımcıların SBS'den almış oldukları akademik başarı puanlarının 13 ve altı yaş grubunda $\bar{x}=48,95$, 14 yaş grubunda $\bar{x}=49,49$ ve 15 ve üstü yaş grubunda ise $\bar{x}=52,02$ olduğu görülmektedir. Yaş arttıkça değişim gösteren SBS akademik başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığını görmek için yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda puanlar arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir [$\chi^2=7,188$; $p<0,05$]. Farkın kaynağını görebilmek için yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda farkın 13 ve altı yaş grubu ile 15 ve üstü yaş grupları arasında 15 ve üstü yaş grubu lehine, yine 14 yaş grubu ile 15 ve üstü yaş grubu arasında 15 ve üstü yaş grubu lehine olduğu bulunmuştur. Bu durum ilköğretim son sınıf (8. sınıf) öğrencilerinin gelecekteki yaşamlarıyla ilgili bir tercih yapma aşamasına gelmiş olmalarından kaynaklanmış olabilir. Ayrıca, SBS akademik başarı puanlarının yaşa göre sistematik biçimde değişim göstermesi, yaşa bağlı olarak öğrenim görülen sınıf dikkate alındığında alınan eğitime paralel olarak eğitimin gereği ve önemine ilişkin bilinç düzeyin artmış olması durumundan kaynaklanmış olabilir.

Yaş değişkenine göre akademik başarı puanındaki değişime ilişkin bulgu, Keskin ve Sezgin'in (2009), Bir Grup Ergen Akademik Başarı Durumuna Etki Eden Etmenlerin Belirlenmesi isimli araştırma bulgularıyla örtüşmemektedir. Keskin ve Sezgin çalışmasında yaş ile akademik başarı durumunu değerlendirmiş ve gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu ancak, yapılan korelasyon analizi sonucu yaş ile akademik başarı arasında negatif yönde bağlantı saptayarak yaş ilerledikçe akademik başarının azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Hartlap (2007), araştırmasında öğrenci yaşına bağlı olarak akademik başarıda değişim olduğu, öğrenci yaşı arttıkça akademik başarının düştüğü sonucuna ulaşmıştır. Bozkır ve ark. (2009), araştırmalarında ortaöğretim başarı puanının tüm öğrencilerin öğrenci seçme sınavında ortak başarı ölçütü kabul edildiğinde bu puan türünü etkileyen en önemli beş faktörden birinin yaş olduğunu belirtmişlerdir. Ergül (2003) ise çalışmasında öğrenci yaşları ile akademik başarı arasında ilişkinin anlamlı olmadığını vurgulamaktadır.

Tablo 8. Öğrenim Görülen Sınıf değişkenine göre SBS akademik başarı puan dağılımı ve puanları arasında farkı gösteren Mann-Whitney U testi sonuçları

Sınıf	N	\bar{x}	ss	Kareler ortalaması	Kareler toplamı	U	p
7. Sınıf	170	48,59	9,825	173,37	29472,50		
8. Sınıf	209	51,15	10,03	203,53	42537,50	14937,500	,008
Toplam	379						

Yukarıda verilen Tablo 8 incelendiğinde Sınıf değişkenine göre SBS akademik başarı puanının 7. Sınıflar için $\bar{x}=48,59$ ve 8. sınıflar için $\bar{x}=51,15$ olduğu görülmektedir. Belirlenen akademik başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığına ilişkin yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda SBS akademik başarı puanlarının gruplar arasında 8. sınıflar lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. [$X^2=7,188$, $p<0,05$]. Bu durumun 8. Sınıf öğrencilerinin ortaöğretime geçiş aşamasında olmalarından kaynaklı olduğu söylenebilir. Ayrıca, Türkiye’de ortaöğretime geçişte SBS puanlarının değerlendirmeye alınmasından ve dolayısıyla 8. sınıfın geçiş için son bir şans olması açısından önemsenmiş olmasından kaynaklı olduğu düşünülebilir.

Tablo 9. Anne eğitim düzeyi değişkenine göre akademik başarı puan dağılımı ve Kruskal-Wallis H testi sonuçları

Eğitim düzeyi	N	\bar{x}	ss	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Okur-yazar değil	226	49,58	9,71	186,54			
İlkokul	136	50,53	9,85	196,32	2	,708	,702
Ortaokul ve üstü	17	51,38	14,57	185,41			
Toplam	379	50,00	10,01				

Tablo 9 genel olarak incelendiğinde katılımcıların SBS’den almış oldukları akademik başarı puanlarının anne eğitim düzeyinin okuryazar olmayanların $\bar{x}=49,58$, ilkokul mezunu olanların $\bar{x}=50,53$, ortaokul/ilköğretim mezunu olanların ise $\bar{x}=51,38$ olduğu görülmektedir. Anne eğitim düzeyi değişkenine göre değişim gösteren SBS akademik başarı puanlarının yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir [$\chi^2=,708$; $p>0,05$].

Tablo 10. Baba eğitim düzeyi değişkenine göre akademik başarı puan dağılımı ve Kruskal-Wallis H testi sonuçları

Eğitim Düzeyi	N	\bar{x}	ss	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Okur-yazar değil	45	47,10	9,69	156,88			
İlkokul	248	49,33	9,48	183,80			
Ortaokul	44	52,89	11,23	218,00	3	14,17	,003
Lise	42	54,02	10,54	232,74			
Toplam	379	50,00	10,01				

Tablo 10 genel olarak incelendiğinde katılımcıların SBS'den almış oldukları akademik başarı puanlarının baba eğitim düzeyini “okuryazar değil” olarak belirtenlerin $\bar{x}=47,10$, Baba eğitim düzeyi “ilkokul” olanların $\bar{x}=49,33$, ortaokul düzeyinde olanlar $\bar{x}=52,89$ ve baba eğitim düzeyi lise olanların ise $\bar{x}=54,02$ olduğu belirlenmiştir. Baba eğitim düzeyi değişkenine göre değişim gösteren SBS akademik başarı puanları arasında farkın yapılan varyans analizi sonucunda anlamlı olduğu bulunmuştur. [$\chi^2=14,173$ $p<0,05$]. Baba eğitim düzeyleri arası başarı farklarının hangi eğitim düzeyinde olduğunu bulmak amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda farkın “Okur yazar olmayanlar” ile “Ortaokul” ve “Lise” mezunları arasında, Ortaokul ve Lise mezunları lehine; yine “İlkokul” mezunları ile “Lise” mezunları arasında, “Lise” mezunları lehine SBS akademik başarı puanında anlamlı fark olduğu bulunmuştur.

Babaların eğitim düzeyindeki artışa paralel olarak öğrencilerin akademik başarı puanlarındaki olumlu değişim, eğitime ilişkin duyarlılığın bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Eğitim düzeyi arttıkça eğitimin gerekliliğine ilişkin bilinçlenme düzeyinin arttığı, eğitim düzeyine bağlı olarak öğrencilerin yönlendirilmesi ve öğrencilerin derslerine ilişkin özellikle okul dışındaki görevleri (ev ödevi, proje vb) yerine getirirken daha çok destek verebilme şansına sahip olma durumunun akademik başarıya yansımış olabileceği düşünülebilir.

Anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine ilişkin Pakır (2006), yaptığı çalışmada anne eğitim düzeyi ile öğrencinin ortaöğretim başarısı arasındaki ilişkiyi düşük bulmuştur. Keskin ve Sezgin (2009) annenin eğitim düzeyi ergenin akademik başarısında farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşmıştır. Türkoğlu (2008) ise çalışmasında annenin eğitim düzeyi ile öğrencilerin başarı özellikleri arasında pozitif doğrusal bir ilişki olduğunu, eğitim seviyesi yüksek olan annelerin öğrencilerini babalara göre daha fazla motive ederek öğrencileri daha fazla başarılı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öğrencinin ait olduğu sosyo ekonomik düzey, anne babanın eğitim durumu, öğrenciye sunulan olanakların, öğrenci okul başarısındaki etkilerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada anne-babanın eğitim durumu öğrenci başarısında oldukça etkili bulunmuştur. Sosyo ekonomik düzey yükseldikçe başarı durumu artmış, öğrencilerin anne-baba eğitim durumu ilkokuldan üniversiteye doğru yükseldikçe öğrencilerin başarı düzeyleri de yükselmiştir (Arı, 2007). Benzer durumu anne babası ilkokul ya da daha düşük düzeyde eğitim almış olan öğrencilerin test başarıları ve sınıf geçme oranlarının anne babası en az orta öğretim mezunu olan öğrencilerden daha düşük olduğu bulgusu da desteklemektedir (Chevalier ve Lanot, 2002; Willms, 2000, akt: UNICEF, 2006).

Tablo 11. Kardeş sayısı değişkenine göre akademik başarı puanı dağılımı ve Kruskal-Wallis H testi sonuçları

Kardeş sayısı	N	\bar{X}	ss	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
1-3	43	50,51	12,16	189,40			
4-6	172	50,02	10,41	187,97			
7-9	113	48,67	8,06	181,18	3	3,863	,277
10 ve üst	51	52,44	10,33	216,88			
Toplam	379	50,00	10,011				

Tablo 11 incelendiğinde katılımcılardan kardeş sayısı 1-3 arasında olanların SBS'den almış oldukları akademik başarı puanı aritmetik ortalamasının $\bar{x}=50,51$, 4-6 arasında olanların $\bar{x}=50,02$, 7-9 arasında olanların $\bar{x}=48,67$, 10 ve üstünde olanların $\bar{x}=52,44$ olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal-Wallis H Testi sonucunda Kardeş sayısı değişkenine göre, SBS akademik başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadı belirlenmiştir [$\chi^2=3,863$; $p>0,05$]. Bu bulgu, kardeş sayısının akademik başarı üzerinde önemli bir etki oluşturmadığını ortaya koymaktadır.

Pakır'ın (2006), ÖSS giriş sınavında başarıyı etkileyen değişkenler ve Gündüver'in (2009) taşıma merkezi okullarda Türkçe dersi akademik başarısını etkileyen bazı değişkenlerin incelenmesi başlıklı çalışmalarda kardeş sayısı ile başarı arasında düşük bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Keskin ve Sezgin'in (2009), ergenin akademik başarısının kardeş sayısı değişkeninden etkilenmediğine ilişkin bulgusu ise Tablo 18'de verilen araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Tablo 12. Etkinliklere katılma değişkenine göre akademik başarı puanı dağılımı ve Kruskal-Wallis H Testi sonuçları

Etkinliklere katılma durumu	N	\bar{x}	ss	\bar{x}	sd	χ^2	p
Hiç katılmak istemem	31	48,57	9,21	176,29			
Katılmak istiyorum seçmiyorlar	78	47,35	8,27	163,09			
Bazen	194	51,05	10,28	201,45	3	7,411	,060
Her zaman	76	50,61	10,83	193,99			
Toplam	379	50,00	10,01				

Tablo 12 incelendiğinde, katılımcıların okulda yapılan etkinliklere katılma durumuna göre SBS'den almış oldukları akademik başarı puanlarının; “katılmak istemem” tercihini yapanlarda $\bar{x}=48,57$, “katılmak istiyorum ancak seçmiyorlar” tercihini yapanlarda $\bar{x}=47,35$, “bazen” tercihini yapanlarda $\bar{x}=51,05$, “her zaman” tercihini yapanlarda ise $\bar{x}=50,61$ olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir [$\chi^2=7,411$; $p>0,05$].

Katılımcıların SBS akademik başarı ortalamaları her ne kadar etkinliklere katılım durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktaysa da, bazen ve her zaman katılım gösterilenlerin akademik başarılarının daha yüksek olması dikkat çekicidir. Özellikle “bazen” seçeneğinde bulunan katılımcıların en başarılı öğrenci grubunu oluşturması etkinliklere bilinçli katılımın akademik başarıya yansımalarını göstermektedir, denilebilir.

Tablo 13. Orta öğretime devam etmek istediği okul türü değişkenine göre akademik başarı puan dağılımı ve Kruskal-Wallis H Testi sonuçları

Öğrenim görülmek istenilen okul türü	N	\bar{x}	ss	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Fen Lisesi	85	54,43	12,35	227,74			
Anadolu Lisesi	78	51,70	10,70	206,12			
Anadolu Öğretmen Lisesi	57	51,53	8,82	213,71	4	32,230	,000
Anadolu Meslek Lisesi	135	46,27	6,68	154,33			
Diğer	24	46,19	8,51	148,31			
Toplam	379	50,00	10,01				

Tablo 13 incelendiğinde katılımcıların orta öğretimde devam etmek istediği okul türüne göre; SBS'den almış oldukları akademik başarı puanlarının fen lisesi tercihini yapanlarda $\bar{x}=54,43$, Anadolu lisesi tercihini yapanlarda $\bar{x}=51,70$, Anadolu öğretmen lisesi tercihini yapanlarda $\bar{x}=51,53$, meslek lisesi tercihini yapanlarda $\bar{x}=46,27$ olduğu görülmektedir. Bu okulların dışında okul bildiren katılımcıların ortalama puanı ise $\bar{x}=46,19$ 'dur. Yapılan Kruskal-Wallis H Testi sonucunda

puanlar arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir [$\chi^2=32,230$; $p<0,05$]. Orta öğretimde devam edilmek istenen okul türüne göre başarı farkların hangi okullar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testinin sonuçlarına bakıldığında Fen Lisesine gitmek isteyen katılımcıların, SBS akademik başarı puanları ile Anadolu Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi türleri ve diğer seçeneğinde birleşen katılımcılar arasında, Fen Lisesine gitmek isteyenler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Yine Anadolu Öğretmen Lisesine gitmek isteyenlerin SBS akademik başarı puanları ile farklı türden Anadolu Meslek Liselerine gitmek isteyenler ile bu lise türleri dışındaki liselere gitmek isteyen katılımcıların SBS akademik başarı puanları arasında Anadolu Öğretmen Liseleri lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir.

Ortaöğretime devam etmek istediği okul türü değişkenine göre akademik başarı puanları incelendiğinde; devam edilmek istenen okulların sıralaması SBS’de alınan puanlara göre en yüksek okullardan başlayarak paralellik gösterdiği, bu durumun da akademik başarı puanları ile öğrencilerin kendi düzeyleri hakkında gerçekçi bilgiye sahip oldukları ve beklentilerinde buna paralel bir yapı gösterdiği söylenebilir.

Tablo 14. Öğrencilerin sınava hazırlanma biçimi değişkenine göre akademik başarı puan dağılımı ve Kruskal-Wallis H testi sonuçları

SBS’ye hazırlanma biçimi	N	\bar{x}	ss	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Hazırlanmıyorum	20	46,29	9,38	148,63			
Kendi kendime çalışıyorum	120	46,18	8,19	147,61			
Dershaneye gidiyorum	39	51,56	9,77	208,12	4	42,065	,000
Okul kurslarına katılıyorum	161	51,06	9,62	204,67			
Özel prog. katılıyorum	39	57,70	11,66	262,95			
Toplam	379	50,00	10,01				

Tablo 14 incelendiğinde katılımcıların SBS’den almış oldukları akademik başarı puanlarının öğrencilerin sınava hazırlanma biçimine göre; “kendi başıma” tercihini yapanların $\bar{x}=46,29$, “dershaneye gidiyorum” tercihini yapanların $\bar{x}=51,56$, okulların hafta sonu kurslarına katılanların $\bar{x}=51,06$ “özel programlar” tercihini yapanların $\bar{x}=57,70$ olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal-Wallis H Testi sonucunda puanlar arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir [$\chi^2=42,065$; $p<0,05$]. SBS akademik başarı puanlarının hangi tür Sınava hazırlanma biçimine göre değişim gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U Testi sonucunda sınava hazırlanmayanlar ile hafta sonu açılan “okul kurslarına” ve “özel programlara” katılanlar (sivil toplumların açmış olduğu eğitim programları, özel dersler vb.) arasında “okul kursları” ve “özel programlar” a katılanlar lehine anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Yine dışarıdan destek almadan “kendi başına” sınava hazırlananlar ile “dershaneye” gidenler, “okul kursları”na katılanlar ve “özel programlar” a katılanların SBS akademik başarı puanları arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Bu fark, “kendi başına” hazırlananların aleyhine bir durum olarak ortaya çıkmıştır. Katılımcılardan “dershane”ye gidenler ile “özel programlar” a katılanların SBS akademik başarı puanları arasında “Özel programlar” a katılanlar lehine ve “okul kursları”na katılarak hazırlanan katılımcılar ile “özel programlar” a katılanların SBS akademik başarı puanları arasında “özel programlar” a katılanların lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Tablo genel olarak incelendiğinde özel ders alma veya sivil toplum örgütlerinin hazırlamış olduğu eğitim programlarına katılmanın akademik başarı üzerinde diğer uygulamalara göre daha etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmanın yürütüldüğü okulların bulunduğu yerleşim yerlerinde araştırmanın yapıldığı 2009-2010 öğretim döneminde öğrencilerin katılabilecekleri dershane bulunmamaktadır. Dershaneye gidenlerin il merkezindeki dershanelere gitmek durumunda kalmasının öğrenciler için zaman kaybı ve

yorgunluğa neden olduğu, bu duruma bağlı olarak akademik başarıyı artırma yönünde önemli katkı sunmadığı düşünülebilir. Bununla birlikte özel programların devlet desteğinde ve ücretsiz olması, görevli personelin Milli Eğitim Bakanlığı kadrolu/sözleşmeli öğretmenlerinden oluşması ve personelin ticari kaygılardan arınık olmasının akademik başarıya yansımaları olarak yorumlanabilir. Özellikle kadrolu öğretmenlerin Kamu Personeli Seçme Sınavından (KPSS) puan sırlamasına göre alınmış olmasının bir yansıması olarak da değerlendirilebilir. Kendi başına sınava hazırlananların puanlarındaki düşüklük, gerek sınavın içeriği ve gerekse ön deneyim olarak eksik olmalarından kaynaklı bir durum olabileceği gibi, geleceğe ilişkin beklentilerinin düşük olmasından da kaynaklı bir durum olarak düşünülebilir.

Türk Eğitim Derneği (2007) ve Altun ve Çakan (2008) tarafından yapılan araştırma sonuçlarında lise giriş sınavlarına katılacağını beyan eden her 10 öğrenciden en az üç tanesinin dershaneye gittiğini bununla birlikte çok sayıda ilköğretim öğrencisinin ücretli olarak temel derslerde ders takviyesi ve sınava hazırlık amacıyla yaygınlaşan ilköğretim uygulamalarına katıldığı, dördüncü sınıftan itibaren dersanelere başlandığı ve dersanelerin sınav başarısını arttırdığı belirlenmiştir. Bu bulgu araştırma bulgularımızı destekler niteliktedir. Ancak, özel ders alma veya özel oluşturulan gruplarda ders almış olmanın akademik başarı puanına daha çok olumlu yansıdığı düşünülebilir. Ancak Şeker (2004) tarafından üniversite öğrencilerinin başarıları üzerine çevresel faktörlerin etkilerini belirlemek amacıyla yapılan araştırma sonucunda, üniversite sınavı öncesinde dershaneye gitmenin başarı üzerine önemli bir etkisinin olmadığı belirlenmiş olması, bu araştırma sonuçlarını desteklememektedir.

Tablo 15. Öğrencilerin okudukları kitap sayısı değişkenine göre akademik başarı puan dağılımı ve Kruskal-Wallis H Testi sonuçları

Okunan kitap sayısı	N	\bar{x}	ss	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
10 ve alt	214	48,70	9,09	177,51	2	8,882	,012
11-20	115	50,73	10,33	197,33			
21 ve üstü	50	53,89	11,89	226,61			
Toplam	379	50,00	10,01				

Tablo 25 incelendiğinde öğrencilerin okudukları kitap sayısına göre, SBS'den almış oldukları akademik başarı puanlarının; “10 ve altı” tercihini yapanlarda $\bar{x}=48,70$, “11- 20” tercihini yapanlarda $\bar{x}=50,73$, “21 ve üstü” tercihini yapanlarda $\bar{x}=53,89$ olduğu görülmektedir. Öğrencilerin okudukları kitap sayısı değişkenine göre değişim gösteren SBS akademik başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığını görmek için yapılan Kruskal-Wallis H Testi sonucunda puanlar arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir [$\chi^2 = 8,882$; $p<0,05$]. Öğrencilerin okudukları kitap sayısının akademik başarıya nasıl yansıdığını bulmak amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre farkın “10 ve altı” ile “21 ve üstü” kitap okuyan katılımcılar arasında “21 ve üstü” kitap okuyanlar lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. SBS akademik başarı puanlarının okunan kitap sayısına göre sistematik biçimde artış göstermesi kitap okumanın akademik başarı üzerindeki etkisinin bir göstergesi olarak düşünülebilir.

Gündüver'in (2009) taşıma merkezi okullarda Türkçe dersi akademik başarıyı etkileyen bazı değişkenlerin incelenmesi çalışmasında ulaştığı demografik özelliklerden cinsiyeti takiben en yüksek ikili korelasyonun okunan kitap sayısında olduğu bulgusuyla örtüşmektedir.

Tablo 16. Öğrencilerin aileden gördüğü ceza değişkenine ilişkin akademik puan başarı dağılımı ve Kruskal-Wallis H Testi sonuçları

Ceza türü	N	\bar{x}	ss	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Fiziksel ceza	26	49,22	10,47	163,38			
Azarlama	136	52,89	10,10	203,48			
Engelleme	127	47,35	9,11	146,44	3	21,361	,000
Diğer	60	50,54	10,73	175,93			
Toplam	349	50,20	10,15				

Tablo 16 incelendiğinde öğrencilerin aileden gördüğü ceza değişkenine göre SBS’den almış oldukları akademik başarı puanlarının; “fiziksel ceza” görenlerde $\bar{x} = 49,22$, “azarlama” tercihini yapanlarda $\bar{x} = 52,89$, “engelleme” tercihini yapanlara $\bar{x} = 47,35$ ve bu yöntemlerin dışında farklı yöntemlere maruz kalanlarda ise $\bar{x} = 50,54$ olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal-Wallis H Testi sonucunda puanlar arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir [$\chi^2 = 21,361$; $p < 0,05$]. Öğrencilerin aileden gördüğü ceza ile akademik başarı farklarının hangi değişken arasında anlamlı olduğunu bulmak amacıyla yapılan Mann-Whitney U Testi testi sonuçlarına göre farkın “azarlama” ve “engelleme” arasında “azarlama” lehine olduğu bulunmuştur. Bu bulgu ders çalışmama ve/veya başarısız olunma durumunda azarlama (sert sözlü uyarı) davranışının katılımcıların akademik başarılarında olumlu değişim oluşturduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 17. Anaokuluna gitme değişkenine göre SBS akademik başarı puanı dağılımı Mann-Whitney U testi sonuçları

Anaokuluna gitme durumu	N	\bar{x}	ss	Kareler ortalaması	Kareler toplamı	U	p
Evet	54	52,73	10,45	218,65	11807,00	7228,00	0,038
Hayır	325	49,55	9,88	185,24	60203,00		
Toplam	379						

Yukarıda verilen Tablo 17 incelendiğinde SBS akademik başarı puanının anaokuluna gidenler için $\bar{x} = 52,73$ ve anaokuluna gidemeyenler için $\bar{x} = 49,55$ olduğu görülmektedir. Belirlenen akademik başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığına ilişkin yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre, SBS akademik başarı puanlarının gruplar arasında, anaokuluna gidenler lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. [$U = 7228,00$, $p < 0,05$]. Bu durum okulöncesi eğitimin önemini ortaya koymaktadır. Finn-Stevenson, Desimone ve Chung (1998) tarafından açıklanan nitelikli okulöncesi eğitimin öğrencinin akademik başarısı üzerine etkisi uluslararası çalışmalarla kanıtlanmıştır (Akt.: Altun ve Çakan, 2008) yargısıyla örtüşmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonunda ulaşılan verilerin bulgulara dönüştürülmesiyle ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Normal ilköğretim okullarına devam eden öğrencilerin SBS akademik başarı puanlarının YİBO ve Taşınmalı ilköğretim okullarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Cinsiyet değişkenine göre SBS akademik başarı puanı aritmetik ortalamasının kız öğrencilerde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların SBS akademik başarı puanlarının yaşa paralel olarak artış gösterdiği sonucuna

ulaşmıştır. Yaş büyüdükçe SBS akademik başarı puanı da yükselmektedir. 8. Sınıf öğrencilerinin 7. Sınıf öğrencilerine göre SBS akademik başarı puanı aritmetik ortalamasının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Anne eğitim düzeyi değişkenine göre katılımcıların SBS akademik başarı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır. Ancak, anne eğitim düzeyine paralel olarak katılımcıların SBS akademik başarı puanı aritmetik ortalamasının da arttığı görülmüştür. Baba eğitim düzeyi değişkenine göre katılımcıların SBS akademik başarı puanlarında da anne eğitim düzeyi değişkenindekine benzer bir durum söz konusudur. Baba eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin SBS akademik başarı puanı aritmetik ortalaması da artmaktadır. Diğer taraftan, katılımcıların kardeş sayısı değişkenine göre SBS akademik başarı puanı aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Katılımcıların okulda düzenlenen çeşitli etkinliklere katılım düzeyleri değişkenine ilişkin olarak bazen katılan öğrencilerin SBS akademik başarı puanı aritmetik ortalamasının en yüksek düzeyde belirmesine karşın katılmak istediği haledede öğretmenler tarafından seçilmeyen öğrencilerin en düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Katılımcıların ilköğretim sonrasında ortaöğretimde devam etmek istedikleri lise türüne göre SBS akademik başarı puanı aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak da anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Akademik başarısı yüksek olarak bilinen Fe liseleri ve Anadolu liselerine gitme hedefi olan katılımcıların ortalama puanlarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların SBS sınavına hazırlanma biçimlerinin SBS puanlarında değiştirdiği görülmüştür.

Katılımcıların okudukları kitap sayısına göre SBS akademik başarı puanı aritmetik ortalamalarının okunan kitap sayısına paralel olarak pozitif yönde değişim gösterdiği belirlenmiştir. Katılımcıların aileden gördükleri ceza değişkenine göre SBS puanı aritmetik ortalamalarının değişim gösterdiği gözlenmiştir. Azarlanan katılımcıların ortalama puanları daha yüksektir. Katılımcıların okul öncesi eğitim alma durumlarına göre de SBS akademik başarı puanı aritmetik ortalamalarının değişim gösterdiği belirlenmiştir. Okul öncesi eğitime katılan katılımcıların SBS puanları daha yüksektir.

Araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Öğrencilerin etkinliklere katılımı teşvik edilmeli, katılım konusunda istekli olan öğrenciler süreçten dışlanmamalıdır.
2. Öğrencilerin ileriye yönelik hedeflerinin yüksek tutulması sağlanmalı, bu konuda öğretmen, veli ve yöneticiler işbirliği yapmalıdır.
3. Öğrencilerin öğrenim sürecinde daha fazla kitap okumaları sağlanmalı, bu yönde teşvik edici tedbirler alınmalıdır.
4. Okul öncesi eğitim her ne kadar belli yaş grupları için zorunlu hale getirilmiş olsa da, devam ve daha nitelikli eğitim ortamlarının oluşturulması hususunda yetkili birimler tarafından duyarlılık gösterilmeli, yeterli katılımın sağlanması konusunda aileler bilinçlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Açıkalın, A. (2002). İnsan Kaynağının Geliştirilmesi (3. Basım). Ankara: Pegem Yayınları
- Altınışık, Ş. (2001). Sosyal Bilgiler Dersinde Çoklu Ortamın Öğrencilerin Akademik Başarıları ve Derse Karşı Tutumları Üzerindeki Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altun, Ş. A. ve Çakan, M. (2008) Öğrencilerin Sınavlarına Etki Eden Faktörler: LGS/ÖSS Sınavlarındaki Başarılı İller Örneği İlköğretim Online, 7(1), 157-178, <http://ilkogretim-online.org.tr> Erişim tarihi 17.08.2009
- Arı, A. (2007) Öğrencilerin Okul Başarıları Etkileyen Çeşitli Faktörlerin İncelenmesi Milli Eğitim Dergisi S.176

- Aydede, M. N., Matyar, F. (2009) Aktif Öğrenme Yaklaşımının Fen Bilgisi Dersindeki Akademik Başarı ve Kalıcılığa Etkisi Kastamonu Eğitim Dergisi Cilt :17 - Sayı No :1
- Baltaş, A. (1997). Öğrenme ve Sınavlarda Üstün Başarı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baştepe, İ. (2002), Malatya İlinde Normal Ve Taşımali İlköğretim Yapan Resmi İlköğretim Okul Yönetici, Öğretmen Ve Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Okul (Örgütsel) Etkililik Algıları. Yayınlanmamış Doktora Tezi Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Bozkır, A. Ş., Sezer, E ve Gök, B. (2009) Öğrenci Seçme Sınavında Öğrenci Başarısını Etkileyen Faktörlerin Veri Madenciliği Yöntemiyle Tespiti. 5. Uluslar arası İleri Teknolojiler Sempozyumu (IATS'09) 13-15 Mayıs 2009 Karabük, Türkiye.
- Çakan, M. (2002). Bilişsel stil ile Zeka Kavramlarının Öğrenci Başarısı Açısından İrdelenmesi ve Taşadıkları Önem. Eğitim Araştırmaları, 8, 86-95.
- Çelenk, Ş. (2003) Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul-Aile Dayanışması. İlköğretim Online, 2(2), [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> Erişim tarihi 17.08.2009
- Deveci, H., (2005). Sosyal Bilgiler Dersinde Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrencilerin Derse İlişkin Tutumlarına, Akademik Başarılarına ve Hatırlama Düzeylerine Etkisi Yayınlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dursun, F., Dede, Y. (2004). Öğrencilerin Matematikte Başlamanın Etkileyen Faktörler: Matematik öğretmenlerinin görüşleri bakımından. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24(2),
- Ergül, H. (2003), Uzaktan Öğretimde Öğrenci Karakteristikleri İle Akademik Başarı İlişkisi Ve Anadolu Üniversitesi'nde Eskişehir'deki Akademik Danışmanlık Derslerine Katılan Öğrenciler Üzerinde Bir Uygulama Doktora Tezi Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Frischenschlager, O., Haidinger G., Mitterauer L. (2005), Factors Associated with Academic Success at Vienna Medical School: Prospective Survey, Croat Medical Journal; 46(1),
- Gündüver, A. (2011). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersi Akademik Başarısını Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi (Van İli Muradiye İlçesi Örneği) Yüksek Lisans Seminer Çalışması. Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hartlap, S. (2007). Sınavsız Meslek Okulları İçerinde Yer Alan El Sanatları Bölümü Öğretim Programında Öğretmen Ve Öğrenci Görüşlerine Göre Akademik Başarıyı Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Kayhan, E. (2009). Sekizinci Sınıf Fen Bilgisi Dersi Maddedeki Değişim ve Enerji Ünitesinde Analoji Yöntemine Dayalı Öğretimin Öğrencilerin Akademik Başarısına ve Kalıcılığa Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kefeli, S. (2005) İlköğretim Okullarının Değerlendirilmesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keskin, G., Sezgin B. (2009) Bir Grup Ergende Akademik Başarı Durumuna Etki Eden Etmenlerin Belirlenmesi. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi Cilt:4 Sayı:10
- Kılıç, E., Karadeniz, Ş. (2004) Cinsiyet ve Öğrenme Stilinin Gezinme Stratejisi ve Başarıya Etkisi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt:24 Sayı:3
- Koç, M. Yavuzer, Y. Demir, Z. Çalışkan M., (2001). Gelişim ve Öğrenme. Ankara: Nobel Yayınları
- Koç, N. (1978). Liselerde Öğrencilerin Akademik Başarılarının Değerlendirilmesi Uygulamalarının Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma Eğitim ve Bilim Dergisi 3 (14)
- Memduhoğlu, H.B., Tanhan, F. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Örgütsel Faktörler Ölçeğinin Geliştirilmesi I. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi. 01-03 Mayıs 2009, Çanakkale.

- Özdemir, Ş., Yalın, H., Sezgin, F., (2004). Öğretmenlik Mesleğine Giriş (5.Başım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Pakır, F. (2006). Aile Sosyo-Ekonomik ve Demografik Özellikleri İle Mezun Olunan Lise Türünün Öğrencilerin Üniversite Giriş Sınavındaki Başarıları Üzerindeki Etkileri Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sezer, A. Tokcan, H., (2003). İşbirliğine Dayalı Öğrenmenin Coğrafya Dersinde Akademik Başarı Üzerine Etkisi Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi 23(3)
- Şeker, R. Çınar, D., Özkaya, A. (2004). Çevresel Faktörlerin Üniversite Öğrencilerinin Başarı Düzeyine Etkileri. XIII Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı 6-9 Temmuz İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya
- Şişman, M. (2004). Öğretimsel Liderlik (2. Basım). Ankara: Pegem Yayınları
- Talu, N. (1997). Ankara Özel Tefvik Fikret Lisesi 10. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Öğrenme Stratejilerinin Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Telli, S., Brok, P.; Çakıroğlu, J. (2008). Liselerde Fen Sınıflarında Öğretmenin Rolü Milli Eğitim Dergisi S. 179
- Tural, N. K. (2002). “Öğrenci Başarısında Etkili Okul Değişkenleri ve Eğitimde Verimlilik”. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt 35, S.1-2
- Türkoğlu, A. (1997). 99 Soruda Eğitim Bilimine Giriş. İzmir:
- UNICEF (2000). “Defining quality in education”, A paper presented by UNICEF at the meeting of The International Working Group On Education, Florence, Italy.
- Ünal, M. (2005). Eğitim Fakültelerinde Ortak Ders Olarak Okutulan Yabancı Dil Derslerinde Öğrencilerin Bilişsel Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Akademik Başarıya Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Van Valiliği (2009). MEM 25/11/2009- 18228
- Wilson, B. C. (2002). A Study of Factors Promoting Success in Computer Science Including Gender Differences, Computer Science Education, Vol. 12, No. 1-2,
- Yazıcılar, Ö., Güven, B. (2009). Öğrenme Stili Özelliklerinin Dikkate Alındığı Eğitim Etkinliklerini Uygulamanın Akademik Başarı, Tutumlar ve Hatırda Tutma Düzeyi Üzerine Etkisi İlköğretim Online, 8(1), [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> Erişim tarihi 17.09.2009
- Yıldırım, K. (2006). Çoklu Zeka Kuramı Destekli Kubaşık Öğrenme Yönteminin İlköğretim 5. Sınıf Öğrencileri Matematik Dersindeki Akademik Başarı, Benlik Saygısı ve Kalıcılığa Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yörükoğlu, A. (1994). “Eğitimde Başarı”, Yaşadıkça Eğitim Dergisi, S. 33
- Zengin, H. (2008). Endüstri Meslek Liselerinde Eğitim Gören Öğrencilerin Öğrenme Stilleri, Sınav Kaygısı Ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişki (Kocaeli İli Gebze İlçesi Örneği) Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü